

Oponentní posudek bakalářské práce

Název práce: **Ke změnám ve způsobech pohřbívání v ČR v posledních desetiletích**

Autorka: **Hana Kadlecová**

Vedoucí práce: RSDr. Ján Mišovič, CSc.

Oponent: Ing. Zdeněk Demel, Th.D.

Formální stránka:

Předložená práce čítá 48 stran textu, 3 strany seznamu literatury (20 monografií, 2 novinové články a 7 elektronických zdrojů), seznam příloh a 10 stran příloh. V práci chybí seznam použitých zkratk. V práci je 60 odkazů na literaturu psaných formou poznámek pod čarou. Ty však často začínají malým písmenem, např. pozn. č. 2, 3, 6, 11, 12, 13, 15, 23, 25, 39, 40, 43, 44. U pozn. 26 chybí údaj o ISBN. V pozn. č. 17 a 19, kde autorka odkazuje na práci doc. Weise jako zdroj statistických údajů, měla ještě uvést jeho primární zdroj (tedy zřejmě fond JĚKNV ve Státním oblastním archivu v Třeboni). Odkazy na internetové zdroje nejsou úplně: chybí datum stažení a další informace, které uvádí *Metodická pomůcka k bibliografickým citacím a odkazům v textu* vydaná TF JU (např. pozn. 14 – zde chybí i název přednášky, dále pozn. 38). V odkazu č. 58 autorka nerozlišila použitím různých uvozovek citací v citaci. Grafická úprava práce je poměrně dobrá. Co se týče struktury, je práce rozčleněna do tří kapitol (teoretická část, praktická část a závěr). Práce by však získala na přehlednosti, kdyby teoretická část byla podle kontextu rozčleněna do vícero kapitol. Občas se vyskytují chyby v interpunkci (s. 10, 14) a opakování (s. 31, 34). A nakonec musím poznamenat, že uvádět 19 let po Sametové revoluci u jména Karla Hruzy, vedoucího Sekretariátu pro věci církevní, titul soudruh (ve zkratce na s. 13 a 14), mi připadá opravdu hrozný.

Jazyková stránka:

Práce vykazuje celkem dobrou gramatickou úroveň a je psána poměrně čtivě.

Obsahová stránka:

V teoretické části práce se autorka nejprve zabývá pohřbem z hlediska přechodového rituálu, pak podává stručný obraz pohřebních obřadů v české společnosti ve 20. století; v tabulce č. 1 podává pro období 1977-1988 přehled počtu křtů novorozenců (v údajích pro počet narozených dětí v roce 1988 je však řádová chyba), církevních sňatků, pohřbů a přehled průměrné návštěvnosti bohoslužeb v jihočeském regionu. Údaje v tabulce komentuje na s. 15-16. Pokud jde o pohřby, konstatuje, že zatímco koncem 70. let a začátkem 80. let činil podíl církevních pohřbů ještě téměř 70% ze všech pohřbů, pak r. 1988 to bylo již jen necelých 57%. V dalším pojednání autorka popisuje, jak se v oblasti pohřbů projeví společenské změny po roce 1989 (v letech 1989-1992 počet církevních pohřbů přechodně vzrostl), jaká je situace v současnosti a jaký je současný právní rámec v pohřebnictví v ČR (od 1.1.2008 bylo zrušeno tzv. pohřebné). V následujícím odstavci autorka uvádí druhy pohřbů (církevní, pohřeb žehem, pohřeb rozptylem či vsypem popela ze zemřelého a pohřeb bez obřadu, který má statisticky stoupající tendenci). Dále se autorka zabývá ještě problémy pozůstalých, a sice průběhem procesu truchlení a pomoci pozůstalým. V té souvislosti správně uvádí, že vyhnout se pohřebnímu obřadu, může u nejbližších pozůstalých znamenat i vznik více méně vážných psychologických potíží. V závěru teoretické části pak autorka hodnotí změny v pohřebních obřadech v období od konce 80. let do současnosti. Konstatuje, že stále roste počet pohřbů žehem (dnes 75-78% ze všech pohřbů) a také pohřbů bez obřadu, což může být projevem mizení nejzákladnější úcty k člověku.

K této části práce lze mít několik výhrad. Jako primární pramen informací pro hodnocení situace za komunistického režimu uvádí autorka na str. 6 svědectví žijících

K této části práce lze mít několik výhrad. Jako primární pramen informací pro hodnocení situace za komunistického režimu uvádí autorka na str. 6 svědectví žijících pamětníků a situační zprávy okresních církevních tajemníků. Spoléhat se na subjektivní výpovědi několika málo pamětníků není zrovna solidní přístup a zvláště tehdy ne, když jsou pak přehnaně generalizovány (např. s. 12: „...církevní svatba není téměř možná bez postihu...“; s. 13: „...za církevní svatbu hrozilo až propuštění z práce a za křest byla výpověď z pracovního poměru téměř jistá“ – navíc zde chybí odkaz na konkrétní pamětníky). Zde měla autorka raději sáhnout po již existující literatuře. Pokud jde o situační zprávy okresních církevních tajemníků, tak autorka přímo neuvádí žádnou. Měla ale na ně odkázat alespoň v pozn. č. 17 a 19, kde se však spokojila jen s uvedením sekundárního pramene.

Na s. 11 to vypadá, že autorka předpokládá, že kremace automaticky znamenala necírkevní pohřeb. Tak tomu ale mohlo být jen do doby, než r. 1963 papež Jan XXIII. povolil účast duchovních na pohřbech žehem za předpokladu, že nejsou projevem odporu vůči křesťanství či církvi.

Pokud jde o vznik Sborů pro občanské záležitosti, dlužno podotknout, že začaly vznikat již od r. 1963 a nikoli až v 80. letech, jak autorka uvádí na s. 13.

A konečně z grafu č. 1 na s. 18 není zcela zřejmé, zda se jedná o všechny druhy pohřebních obřadů nebo jen o pohřby žehem.

V praktické části se autorka zabývala dotazníkovým šetřením současné situace pohřebnictví v ČR (text dotazníku je uveden mezi přílohami). Dotazníky rozeslala kněžím, jáhnům a pracovníkům pohřebních ústavů a krematorií. Autorka ale mohla, a měla, do šetření zahrnout také biskupem pověřené laiky (pastorační asistenty), kteří dnes už někde také konají církevní pohřby. Mohla tak získat více respondentů. Jinak nemám k praktické části výhrad.

Závěr:

I přes uvedené nedostatky považuji práci za dobrou a doporučuji ji k obhajobě.

V Českých Budějovicích dne 29. ledna 2009.

